

PRIMJEDBE I PRIJEDLOZI SINDIKATA ZNANOSTI

NACRT PRIJEDLOGA ODLUKE 18. 6. 2017.

REKTORSKI ZBOR

Na temelju odredbe članka 105. stavka 4. podstavka 1. Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju (»Narodne novine«, br. 123/2003, 198/2003, 105/2004, 174/2004, 2/2007 – Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske, 46/2007, 45/2009, 63/2011, 94/2013, 139/2013, 101/14 – Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske i 60/15 – Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske, te sukladno članku 5. stavku 2. Poslovnika Rektorskog zbora, Rektorski zbor na sjednici u akademskoj 2016/2017. godini održanoj 2017. godine uz suglasnost Nacionalnog vijeća za znanost, visoko obrazovanje i tehnološki razvoj od2017. godine donosi

ODLUKU

O NUŽNIM UVJETIMA ZA OCJENU NASTAVNE I STRUČNE DJELATNOSTI U POSTUPKU IZBORA ILI REIZBORA U ZNANSTVENO-NASTAVNA ZVANJA

OPĆE ODREDBE

Čl. 1.

Ovom odlukom propisuju se uvjeti za ocjenu nastavne i stručne djelatnosti pristupnika u postupku izbora ili reizbora u znanstveno-nastavna zvanja.

Uvjeti koje pristupnik u postupku izbora ili reizbora u znanstveno-nastavno zvanje mora ispuniti utvrđuju se kao opći i posebni uvjeti.

Opći uvjeti utvrđuju se kao obvezatni uvjeti koje pristupnik nužno mora ispuniti da bi bio izabran ili reizabran u odgovarajuće znanstveno-nastavno zvanje.

Posebni uvjeti razvrstani su prema četiri kriterija vrednovanja nastavnog, znanstveno-stručnog, institucijskog i društvenog rada pristupnika u četiri skupine uvjeta (A,B,C,D). Minimalni broj uvjeta koje pristupnik mora ispuniti za izbor ili reizbor u određeno znanstveno-nastavno zvanje utvrđuju se posebno prema svakom kriteriju, odnosno unutar svake skupine uvjeta.

KOMENTAR:

Člankom 1. stavkom 1. Odluke propisano je da se njome, pored uvjeta za izbor u znanstveno-nastavna zvanja, propisuju i uvjeti za reizbor u ta zvanja.

Sukladno članku 105. stavku 4. Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju (NN br. 123/2003, 198/2003, 105/2004, 174/2004, 2/2007, 46/2007, 45/2009, 45/2009, 63/2011,

94/2013, 139/2013, 101/2014, 60/2015; dalje: ZZDVO), Rektorski zbor propisuje nužne uvjete za ocjenu nastavne i stručne djelatnosti u postupku izbora na znanstveno-nastavna, umjetničko-nastavna i nastavna zvanja odnosno radna mjesta.

Reizbor je različiti i zaseban postupak od izbora te ZZDVO u članku 102. stavku 3. propisuje da oblik izvješća te **minimalne uvjete radnih obveza o kojima se podnosi izvješće o radu zaposlenika radi reizbora na znanstveno-nastavno radno mjesto propisuje Nacionalno vijeće, s tim da visoko učilište može propisati i dodatne uvjete o kojima se podnosi izvješće u postupku reizbora na radno mjesto.**

Dakle, sukladno važećem ZZDVO-u **ne postoji zakonska ovlast temeljem koje bi Rektorski zbor mogao propisati uvjete za reizbor na znanstveno – nastavna radna mjesta**, već su navedeno ovlašteni učiniti Nacionalno vijeće, u pogledu minimalnih uvjeta, a visoka učilišta u pogledu dodatnih.

Treba primijetiti da se postupak reizbora sukladno Zakonu odnosi samo na radna mjesta, a ne i na znanstveno-nastavna zvanja, pa je bespredmetno propisivanje uvjeta za izbor u znanstveno-nastavna zvanja.

Odredbe stavaka 2., 3. i 4. ovog članka razlikuju opće, kao nužne uvjete i posebne, kao dodatne uvjete koje pristupnik mora ispuniti za izbor u određeno znanstveno-nastavno zvanje. Međutim, Rektorski zbor, sukladno svojoj zakonskoj ovlasti, Odlukom može propisati samo takve uvjete koji su **nužni** za ocjenu nastavne i stručne djelatnosti, a ne i one uvjete koji bi po bilo kojem kriteriju mogli biti okarakterizirani kao uvjeti koji nisu nužni. Dakle, Rektorski zbor ne bi smio propisati dodatne, dopunske ili uvjete koji su zamjenjivi, jer to nisu nužni uvjeti (više: točka 1. s pripadajućim podtočkama Općeg dijela Očitovanja Sindikata).

Također, Rektorski zbor nema ovlast propisivanja uvjeta za izbor u znanstveno-nastavno zvanje, nego isključivo ovlast propisivanja uvjeta za ocjenu nastavne i stručne djelatnosti u postupku izbora, a što su dvije ovlasti koje se sadržajno u bitnom dijelu razlikuju te bi metodologiju propisivanja uvjeta trebalo prilagoditi zakonskoj ovlasti. U suprotnom se i u navedenom smislu radi o prekoračenju ovlasti Rektorskog zbora.

OPĆI UVJETI

Čl. 2.

Pristupnici koji se prvi put biraju u znanstveno-nastavno zvanje docenta moraju imati pozitivno ocijenjeno nastupno predavanje pred nastavnicima i studentima.

Oblik i način provedbe nastupnog predavanja za znanstveno-nastavno zvanje docenta propisuje Rektorski zbor uz suglasnost Nacionalnog vijeća za visoko obrazovanje.

Pristupnici koji su održali nastupno predavanje u postupku izbora u naslovno znanstveno-nastavno zvanje docenta ili u postupku izbora u nastavno zvanje predavača ili naslovno zvanje predavača na visokom učilištu u sastavu sveučilišta nemaju obvezu ponovnog održavanja nastupnog predavanja u postupku izbora u znanstveno-nastavno zvanje docenta.

KOMENTAR:

Odredbom članka 2. stavka 3. određeno je iznimka od obveze održavanja nastupnog predavanja. Iznimku smatramo neusklađenom s Odlukom o obliku i načinu provedbe nastupnog predavanja za izbor u znanstveno-nastavna, umjetničko-nastavna i nastavna zvanja (NN br. 129/2005) koja sadrži brojne elemente iz kojih proizlazi zaključak i potreba da se unutar svakog natječajnog postupka za izbor u znanstveno-nastavno zvanje i na znanstveno-nastavno radno mjesto, pri visokom učilištu koje je natječaj raspisalo, održi novo nastupno predavanje, kojemu mora prisustvovati stručno povjerenstvo imenovano od visokog učilišta koje je natječaj raspisalo.

Svaki kandidat na natječaju za radno mjesto docenta morao bi imati prilike da se i kroz nastupno predavanje predstavi stručnom povjerenstvu, te bi aspekt sposobnosti održavanja nastave odnosno predavanja trebalo cijeniti kao jedan od bitnih uvjeta za izbor u znanstveno-nastavno zvanje docenta.

Članak 2. stavak 3. sadrži nelogičnost koja se očituje u činjenici da nastupno predavanje može biti priznato svim pristupnicima koji su ga održali u postupku izbora u naslovno znanstveno-nastavno zvanje docenta ili u postupku izbora u nastavno zvanje predavača ili naslovno zvanje predavača na visokom učilištu u sastavu sveučilišta, međutim ne priznaje se ako je nastupno predavanje održano u postupku izbora u znanstveno-nastavno zvanje docenta, kad se pristupnik ne bira u naslovno zvanje, nego redovno sudjeluje u natječajnom postupku, održi predavanje, ali na natječaju ne bude izabran.

Čl. 3.

Pristupnici koji se biraju u viša znanstveno-nastavna zvanja moraju ispunjavati opći uvjet da su u svojstvu nastavnika (stalnog ili gostujućeg) na nekom visokom učilištu izvodili nastavu:

- za izbor u zvanje izvanrednog profesora u ukupnom opsegu od najmanje 300 norma sati
- za izbor u zvanje redovitog profesora u ukupnom opsegu od najmanje 600 norma sati
- za izbor u zvanje redovitog profesora u trajnom zvanju u ukupnom opsegu od najmanje 900 norma sati

KOMENTAR:

S obzirom da na snazi nema pravnog izvora koji definira što je to norma sat zaposlenika, a u tijeku su pregovori za Kolektivni ugovor za znanost i visoko obrazovanje koji bi to pitanje trebao definirati, smatramo da bi valjalo sačekati sa izmjenama uvjeta Rektorskog zbora. U suprotnom, Rektorski zbor propisuje odredbu s neizvjesnim sadržajem, ovisno o sadržaju i korelaciji norma sati sa stvarnim satima koji će tek biti propisani kolektivnim ugovorom.

Minimalni uvjet u pogledu broja norma sati nastave je određen vrlo nisko, a radi se o uvjetu čija se ispunjenost ocjenjuje tijekom cijele karijere. Postavljeni uvjet za najviše znanstveno-nastavno zvanje odgovara u prosjeku trogodišnjoj ukupnoj punoj normi zaposlenika. S druge strane norma od 300 norma sati u pet godina za izbor u znanstveno-nastavno zvanje izvanrednog profesora znači prosječnu normu od 60 sati godišnje.

Smatramo da je na ovaj način posve zanemaren jedan od najvažnijih aspekata nastavnog rada znanstveno-nastavnog djelatnika, dakle izravna nastava sa studentom, a koji bi, zajedno s nekim

drugim nastavnim oblicima rada, trebao činiti 50% radnog vremena zaposlenika. U stvarnosti, u brojnim slučajevima, zaposlenici i više od 50% radnog vremena rade u izravnoj nastavi, odnosno često premašuju normu i za 100%. Preopterećenost nastavom, naravno ima za posljedicu okolnost da zaposlenik ima smanjenu mogućnost ispunjavanja drugih uvjeta rektorskog zbora, jer netko tko obavlja nastavu u opsegu 300 norma sati godišnje ili 600 norma sati godišnje nije u istoj poziciji da obavlja stručni rad, piše knjige, znanstvene radove i sl. kao i netko tko ima značajno nižu normu.

Uvjeti rektorskog zbora međutim, ne postavljaju niti jedan kriterij ili uvjet putem kojeg bi činjenica obavljanja nastave u većem opsegu od propisanog, normiranog ili uvjetovanog bila posebno vrednovana ili primjerice zamjenjivala neki drugi uvjet Zbora.

Naime, vrlo je teško zamisliti da će zaposlenik koji prekoračuje normu, a uz to se mora baviti ozbiljnim znanstvenim radom imati vremena prihvatiti se obavljanja neke institucijske dužnosti, ući u neko stručno povjerenstvo, volontirati u udruzi i slično.

Dakle, smatramo da je kroz Uvjete Rektorskog zbora, ako ostanu u formi u kojoj se predlažu (da suprotno Zakonu definiraju i uvjete koji nisu nužni za ocjenu nastavne i stručne djelatnosti), potrebno valorizirati činjenicu povećanog nastavnog opterećenja, te ju učiniti barem okolnošću kojom je moguće opravdati situaciju u kojoj radi povećane nastave zaposlenik nije bio u mogućnosti ispuniti neki od Odlukom propisanih drugih uvjeta.

Čl. 4.

Pristupnici koji se ponovno biraju u isto zvanje (reizbor) moraju ispunjavati opći uvjet da su u svojstvu nastavnika (stalnog ili gostujućeg) na nekom visokom učilištu izvodili nastavu u ukupnom opsegu od najmanje 150 norma sati od posljednjeg izbora ili reizbora u znanstveno-nastavno zvanje.

KOMENTAR:

Člankom 4. Odluke propisuje se opći uvjet za reizbor od 150 norma sati održane nastave u svakom razdoblju reizbora, u svojstvu nastavnika.

Uvjet je postavljen na način da će ga ispunjavati i zaposlenici u znanstveno-nastavnom zvanju koji na nekom drugom visokom učilištu održe predavanja u različitom zvanju od onog kojeg imaju na matičnom visokom učilištu, a može se i raditi o zvanju koje nije znanstveno-nastavno (npr. kao predavač).

Trebalo bi definirati što podrazumijeva gostujući nastavnik odnosno uključuje li taj pojam okolnost da je pristupnik svu svoju nastavu primjerice održao na drugom sveučilištu ili nekoj instituciji u inozemstvu, a da na visokom učilištu na kojem je zaposlen uopće nije održavao nastavu? Kako se dokazuje ispunjenost uvjeta od 150 norma sati u slučaju kad je nastava održana u stranoj zemlji koja ne poznaje sustav norma sati?

Čl. 5.

Pristupnici koji su u postupku reizbora ili izbora u više zvanje moraju priložiti pozitivno ocijenjene rezultate institucijskog istraživanja kvalitete svog nastavnog rada ili pozitivno ocijenjene rezultate studentske ankete, koju provodi visoko učilište.

KOMENTAR:

Smatramo da je prvenstvena zadaća Rektorskog zbora definirati uvjete za ocjenu nastavne djelatnosti pristupnika, prvenstveno u smislu njene kvalitete. Sukladno tomu, mišljenja smo da bi vrednovanje kvalitete rada nekog zaposlenika na razini institucije trebao biti osobito važan kriterij ocjene nastavnog rada.

Međutim u tom segmentu, uvjet se svodi isključivo na pozitivnu ocjenu, bez razlikovanja u pogledu visine te ocjene. Posljedica takvog pristupa je i da veliki broj zaposlenika, neovisno o kvaliteti njihova rada, u jednakoj mjeri udovoljavaju ovom uvjetu.

Čl. 6.

Opći i posebni uvjeti, ako posebnom odredbom nije drugačije određeno, ostvaruju se kumulativno, dakle ne samo od posljednjeg izbora u znanstveno-nastavno zvanje.

KOMENTAR:

Cjelokupni tekst Odluke nije usklađen s ovom odredbom, odnosno ova odredba je u tekst Odluke stavljena posve paušalno. Naime, većina uvjeta, osobito posebnih uvjeta koji se tiču kriterija nastavnog doprinosa (A) i kriterija znanstveno-stručnog doprinosa (B), zapravo se ne ostvaruje kumulativno, već se ocjenjuje njihova ispunjenost od izbora do izbora ili reizbora.

7/10 uvjeta iz skupine A i gotovo polovica uvjeta iz skupine B se ne promatra kumulativno, dok se svi uvjeti iz skupina C i D promatraju kumulativno! Samo je to dovoljan pokazatelj nerazmjera među tim kategorijama propisanih uvjeta, ali i izostanka svake sustavne koncepcije o tome što se od jednog znanstven-nastavnog djelatnika u njegovom radu kontinuirano očekuje.

Kod reizbora niti jedan uvjet se ne gleda kumulativno!!

U ovom kontekstu je osobito važno istaknuti da je zbog specifičnih uvjeta rada u određenim znanstvenim područjima neke uvjete vrlo teško ili nemoguće ispuniti ukoliko se ne računaju kumulativno (ili se mogu ispuniti samo neki na račun drugih), što dovodi do situacije da kandidat nema dovoljno uvjeta niti za reizbor. Pri tom, neki faktori ne moraju imati izravne veze s kvalitetom rada nastavnika nego ovise o specifičnim okolnostima.

Sadržajno je odredba članka 6. potpuno pogrešno smještena pod naslov „Opći uvjeti“. Naime, ona bi sadržajno trebala stajati u sklopu članka 1. i predstavljati njegov stavak 5. Na ovaj način je odredba koja sadržajno pripada općim odredbama smještena pod jednu vrstu Odlukom definiranih uvjeta.

POSEBNI UVJETI

Čl. 7.

Pristupnik za izbor u određeno znanstveno-nastavno zvanje mora ispuniti minimalni broj posebnih uvjeta, koji je naveden u tablici br.1 (čl. 9.), unutar sljedećih kriterija vrednovanja nastavne i stručne djelatnosti:

- A. kriterij nastavnog doprinosa;
- B. kriterij znanstveno-stručnog doprinosa;
- C. kriterij institucijskog doprinosa;
- D. kriterij društvenog doprinosa.

Institucijski i društveni doprinos smatraju se stručnim doprinosima pristupnika u djelovanju akademskih, društvenih i državnih institucija i projekata.

Minimalni broj posebnih uvjeta koje pristupnik mora ispuniti u postupku reizbora u znanstveno-nastavno zvanje naveden je u tablici br. 2 (čl. 10.)

KOMENTAR:

Sukladno zakonskoj ovlasti iz članka 105. stavka 4. ZZDVO-a, Rektorski zbor je ovlašten propisati samo nužne uvjete za ocjenu nastavnog i stručnog rada. Nužan uvjet znači onaj koji je neophodan i bez kojeg se ne može. Sve druge uvjete koji nisu nužni, Rektorski zbor nema ovlasti propisivati.

Za većinu propisanih posebnih uvjeta, osobito u skupinama C i D može se jasno argumentirati da se ne radi o nužnim uvjetima za ocjenu nastavne ili stručne djelatnosti, a poneki od njih nemaju nikakve veze s nastavom, strukom ili znanošću. Poneki od njih uvjetuju okolnost da se u vrijeme ispunjavanja pojedinih uvjeta iz skupine C i D, nastavnik uopće ne može baviti nastavnim odnosno stručnim radom.

Također, skrećemo pozornost na činjenicu da ZZDVO ne ovlašćuje Rektorski zbor na propisivanje uvjeta za izbor u znanstveno-nastavna zvanja, već ga ovlašćuje na propisivanje uvjeta za ocjenu nastavne i stručne djelatnosti pristupnika. Dakle, Rektorski zbor ne postupa u skladu sa zakonskim ovlaštenjem, kada u članku 7. stavku 1. eksplicitno određuje da je za izbor u znanstveno-nastavno zvanje potrebno ispuniti određeni broj posebnih uvjeta.

Člankom 7. stavkom 2. propisano je da se institucijski i društveni doprinos smatraju stručnim doprinosima pristupnika u djelovanju akademskih, društvenih i državnih institucija i projekata. Neoboriva presumpcija utvrđena Odlukom u citiranom stavku, u stvarnosti najčešće nije točna, a u pogledu pojedinih uvjeta iz tih skupina posebnih uvjeta, ona nikada nije, niti po naravi stvari, može biti točna. (više u Općem dijelu Očitovanja Sindikata).

Čl. 8.

A. Kriterij nastavnog doprinosa

1. Uvjet mentorstva ili komentorstva pri izradi završnih ili diplomskih radova

- Da je bio mentor ili komentor u izradi najmanje dva obranjena završna ili diplomatska rada (**uvjet za izbor u zvanje docenta**), odnosno da je pod njegovim mentorstvom ili komentorstvom, nakon izbora u prethodno znanstveno-nastavno zvanje, obranjeno najmanje 5 završnih ili diplomskih ili poslijediplomskih specijalističkih radova (**uvjet za izbor u viša znanstveno-nastavna zvanja**).

KOMENTAR:

1/1 uvjet po kriteriju nastavnog doprinosa čija se ispunjenost ne promatra kumulativno!

Koje je značenje izraza da je netko „pomogao pri izradi radova“? Kakvu vrstu pomoći to podrazumijeva i kako se izvršena pomoć u postupku izbora u zvanje docenta dokazuje?

Izraz „nakon izbora u prethodno znanstveno-nastavno zvanje“, korišten u ovoj točki Odluke (ali i u većini drugih točaka koje propisuju provjeru ostvarenja uvjeta unutar pojedinih razdoblja izbora/reizbora), zapravo znači da se za izbor u više zvanje promatra razdoblje koje je prethodilo sadašnjem zvanju i radnom mjestu. Dakle, ako je netko izvanredni profesor, njegovo prethodno zvanje je docent, a želi biti izabran u zvanje redovitog profesora, za taj izbor će se po Odluci uzimati u obzir razdoblje „nakon izbora u prethodno zvanje“, znači razdoblje nakon izbora u zvanje docenta, a ne kako bi trebalo biti, nakon izbora u izvanrednog profesora.

Smatramo kako bi se ispunjenost uvjeta iz ovog članka morala promatrati kumulativno. Ako netko radi mnogo više sa studentima u smislu mentorstva i komentorstva, tada mu to treba prvenstveno biti priznato i vrednovano kroz normu, ali to ne bi smio biti nužan uvjet koji se ocjenjuje kroz svako izborna razdoblje za sva znanstvena područja jednako.

Također, broj mentorstva i komentorstva ništa ili vrlo malo govori o kvaliteti tog nastavnog oblika rada. Može se tvrditi čak suprotno, da je nerazmjerno velik broj mentorstava ili komentorstava nužno povezan sa slabijom kvalitetom. Navedeno je opet argument da se pitanje količine rješava kroz odredbe o normama u sustavu znanosti i visokog obrazovanja, a da se Rektorski zbor treba usmjeriti na propisivanje onih uvjeta koje je zakonom jedino i ovlašten propisati, dakle uvjeta za ocjenu kvalitete nastavnog i stručnog rada.

Dodatno navodimo da neka područja znanosti imaju velikih problema s financiranjem istraživanja, održavanjem opreme i relativno malim brojem studenata koji studiraju. Postoje fakulteti s vrlo malo upisanih studenata u 3. godinu preddiplomskog studija i 2. godinu diplomskog studija, a uz to na fakultetima nema specijalističkih studija ili se ne izvode. U tim uvjetima, ako se gleda pojedinačan nastavnik izolirano od ostalih kolega i okruženja u kojem djeluje, uvjet mentorstva ili komentorstva zvuči moguće ostvariti. Međutim, pogledajmo stvarno stanje stvari na primjeru koji navodi jedan član Sindikata:

„Zbog starosti opreme dolazi do čestih kvarova, što može prouzročiti zastoje u radu. Pored toga, iste prostorije (laboratoriji) i ista oprema koriste se za više namjena (za istraživačke projekte, za izradu većeg broja diplomskih, završnih, specijalističkih radova i doktorskih disertacija), što predstavlja usko grlo jer ne mogu svi raditi istovremeno.

Problem može nastati ako u istom laboratoriju postoji više nastavnika, koji su možda i različitih zvanja, ali svi moraju biti mentori dovoljnog broja diplomskih radova. Kako to provesti u djelo? Kako postaviti prioritete? Hoće li nadređeni imati prednost pred podređenima? Npr. u slučaju našeg laboratorija početkom 2018. bit će nas 7 u zvanjima od docenta do redovitog profesora – ako računamo da svatko mentorira jednog studenta godišnje onda to znači 7 studenata koji praktički istovremeno ili u vrlo kratkom vremenskom razdoblju moraju uskakati na iste instrumente, uz sve ostalo što se na tim instrumentima radi).

Da bi svi mogli izraditi svoje radove, već sada imamo situaciju da je ionako stara oprema dodatno opterećena 24 sata dnevno tijekom cijele godine, uključujući i vikende koje mnogi dobrovoljno provode na poslu jer nemaju izbora, te dolazi do čestih kvarova preopterećene opreme, što nas dovodi u začarani krug.

Mentor koji radi samostalno i nema na raspolaganju asistenta, a vrlo često čak niti laboratorijskog tehničara kao niti osobu zaduženu za pranje i sterilizaciju laboratorijskog posuđa, prisiljeni su cijeli ovaj posao raditi ili nadzirati samostalno. Stoga ne mogu kvalitetno voditi jednak broj diplomskih završnih radova kao oni koji to imaju.

Financijska sredstava za kemikalije i sitni inventar također mogu biti problem. Već prije nekoliko godina neki kolege su razgovarali o tome da prestanu primati studente na izradu diplomskih ili značajno smanje njihov broj jer nisu mogli biti sigurni da će to biti financijski, a ponekad i vremenski izvedivo uslijed drugih prioriteta (npr. pisanje nastavnih materijala i to naročito ukoliko je nastavnik angažiran na više tematski različitih kolegija, kreiranje novih kolegija iako ne znamo hoće li i kada oni biti prihvaćeni)“.

Drugi član Sindikata navodi sljedeću okolnost:

„Također, neke osobe koje ne rade na matičnim fakultetima imaju vrlo malo studenata koji bi mogli izraditi teme završnih i diplomskih radova iz njihovog područja znanstvenog djelovanja (npr. kod djelatnika koji izvode nastavu iz temeljnih kolegija na fakultetu drugog znanstvenog područja), a na matičnim fakultetima im se ne dozvoljava da budu voditelji završnih i diplomskih radova.“

Dakle, situacija je po pojedinim područjima znanosti bitno različita i mali broj studenata koji se mogu javiti za izradu pojedinih vrsta radova ne moraju biti uzrokovane lošom kvalitetom rada nastavnika, već nizom uzroka specifičnih za pojedina područja.

Stoga se predlaže da se ovaj uvjet definira jasnije, u smjeru naglaska na kvalitetu, a njegova ispunjenost promatra kumulativno.

2. *Uvjet objavljivanja rada u koautorstvu sa studentom iz područja teme završnog ili diplomskog rada*

- Da je u koautorstvu sa studentom, kojemu je bio mentor ili komentor u izradi obranjenog završnog ili diplomskog rada, objavio najmanje jedan znanstveni ili stručni rad iz područja teme završnog ili diplomskog rada (**uvjet za izbor u zvanje docenta**), odnosno da je u koautorstvu sa studentom, kojemu je bio mentor ili komentor u izradi obranjenog završnog ili diplomskog ili poslijediplomskog specijalističkog rada, nakon izbora u prethodno znanstveno-nastavno zvanje, objavio najmanje jedan znanstveni ili stručni rad iz područja teme završnog ili diplomskog ili specijalističkog rada (**uvjet za izbor u viša znanstveno-nastavna zvanja**).

KOMENTAR:

2/2 uvjeta po kriteriju nastavnog doprinosa čija se ispunjenost ne promatra kumulativno!

Rektorski zbor nije ovlašten propisivati uvjete za ocjenu znanstvenog rada pristupnika, već samo nastavnog i stručnog. Sukladno tome ne može propisivati uvjet objave znanstvenog rada jer je broj i vrsta objavljenih znanstvenih radova glavni kriterij ocjene znanstvene djelatnosti pristupnika u postupku izbora u znanstvena zvanja. Također, umjesto na kvalitetu, pozornost je ponovno usmjerena na kvantitetu i broj radova jer ovim uvjetom ujedno nije propisano kako bi znanstveni ili stručni rad trebao biti vrednovan ili kategoriziran da bi se uvjet mogao smatrati ispunjenim. Tako ovaj uvjet jednako ispunjava osoba koja je napisala znanstveni rad objavljen u najprestižnijem znanstvenom časopisu s najvećim koeficijentom odjeka i ona koja je objavila jednostavan stručni rad u nekom časopisu koji ni ne ulazi u relevantne baze časopisa.

Komentari u vezi prethodnog uvjeta po kriteriju nastavnog doprinosa pod brojem 2. načelno se odnose se i na ovaj uvjet objavljivanja rada u koautorstvu sa studentom iz područja teme završnog ili diplomskog rada.

Potrebno je precizirati što znači pomoć pri izradi obranjenog završnog rada ili diplomskog rada, te je li uvjet ispunjen u slučaju da se znanstveni ili stručni rad objavi, a završni ili diplomski rad ne obrani?

Potrebno je ispraviti ranije objašnjenu grešku u pogledu određenja „od izbora u prethodno zvanje“.

Predlaže se ispunjenost ovog uvjeta gledati kumulativno, a angažiranost u radu sa studentima propisati kroz normiranje nastave.

3. Uvjet usavršavanja u znanstvenom području ili struci ili nastavi

- Da se nakon diplomiranja u svom znanstvenom području ili nastavi ili struci usavršavao na sveučilišnim ili znanstvenim institucijama u zemlji ili inozemstvu, uključujući i boravak u inozemstvu u sklopu programa poslijediplomskog (specijalističkog ili doktorskog) studija, u ukupnom trajanju od najmanje tri mjeseca (**uvjet za izbor u zvanje docenta**), odnosno da se nakon stjecanja doktorata usavršavao u svom znanstvenom području ili struci ili nastavi na sveučilišnim ili znanstvenim institucijama u inozemstvu u ukupnom trajanju od najmanje šest mjeseci (**uvjet za izbor u zvanje izvanrednog profesora**), odnosno u ukupnom trajanju od devet mjeseci (**uvjet za izbor u zvanje redovitoga profesora**), odnosno u ukupnom trajanju od godine dana (**uvjet za redovitoga profesora u trajnom zvanju**).

KOMENTAR:

3/3 uvjeta po kriteriju nastavnog doprinosa čija se ispunjenost ne promatra kumulativno!

Predlažemo da se briše formulacija „nakon stjecanja doktorata“ jer se možemo složiti s idejom da je važno da su se nastavnici usavršavali u inozemstvu i stekli međunarodno iskustvo i kontakte, ali je nejasno zašto je potrebno raditi razliku po kriteriju je li to bilo prije ili nakon stjecanja doktorata znanosti, osobito s obzirom da se navedena razdjelnica odnosi na izbore u viša znanstveno-nastavna zvanja, a doktorat se stječe prije docenture.

Ovaj uvjet će se odnositi i na kandidate koji dolaze u Republiku Hrvatsku iz inozemstva.

Postavlja se pitanje, zašto se u općim uvjetima globalizacije i informatizacije boravak u inozemstvu ili na drugoj sveučilišnoj instituciji u određenom trajanju uzima kao uvjet za ocjenu nastavnog ili stručnog rada? Uspostava suradnje i rad na zajedničkim projektima, pa čak i nastava na inozemnim visokim učilištima uopće više nužno ne zahtijevaju i boravak na njima.

Također, zašto se jednom nastavniku kao nastavno i stručno usavršavanje priznaje boravak u inozemnoj instituciji neovisno o njenoj kvaliteti, ali istovremeno taj uvjet nema ispunjena osoba koja odlazi na drugu instituciju unutra Republike Hrvatske?

Kod nekritičkog propisivanja uvjeta usavršavanja u inozemstvu valja voditi računa da odlazak nastavnika na duži period u inozemstvo narušava normalno i kvalitetno funkcioniranje matičnih laboratorija, održavanje nastave i ispita, odvijanje aktivnih projekata, kao i izradu diplomskih i završnih radova te dodatno opterećuje druge nastavnike koji odsutnog nastavnika moraju zamijeniti. Pored toga se iskusnijeg nastavnika s dužim stažem i iskustvom u određenom uskom području i ne može vrlo lako zamijeniti.

Primjerice, izbivanje jednog izvanrednog profesora iz vlastite institucije ali i države tijekom minimalno 9 (!) mjeseci, da bi se „znanstveno usavršavao u inozemstvu“, ne znači samo potrebu bitne reorganizacije nastave i istraživanja bez zapošljavanja nove osobe, već i njegov izostanak iz tijela u kojima ostvaruje institucijski i društveni doprinos.

Također, nelogično je višim zvanjima propisivati obvezu stručnog ili nastavnog usavršavanja u većem opsegu nego se to čini za niža zvanja.

Još jednom ponavljamo da je znanstveno usavršavanje kriterij za ocjenu znanstvenog rada pristupnika i Rektorski zbor nema ovlasti propisivati usavršavanje u znanstvenom području kao uvjet za ocjenu nastavne i stručne djelatnosti.

Ovaj uvjet se predlaže preformulirati, a njegovu ispunjenost ocjenjivati kumulativno.

4. Uvjet objavljivanja knjige, udžbenika ili priručnika u autorstvu ili koautorstvu

- Da je prije izbora u zvanje docenta ili nakon izbora u prethodno znanstveno-nastavno zvanje u autorstvu ili koautorstvu objavio znanstvenu knjigu, udžbenik ili priručnik.

4/4 uvjeta po kriteriju nastavnog doprinosa čija se ispunjenost ne promatra kumulativno!

Neprihvatljiv je uvjet objavljivanja bilo kakvih vrsta gore navedenih publikacija prije stjecanja docenture, u bilo kojem području. Naime, uopće nije realno govoriti o tome da će pristupnik prije stjecanja zvanja docenta u tolikoj mjeri ovladati područjem da bi napisao i objavio knjigu, udžbenik ili druge nastavne tekstove i materijale. Iznimke su moguće, ali to nikako ne može biti nužan uvjet za izbor u zvanje.

Iako je tehnološki napredak koji obuhvaća pojedina područja ponekad i vrlo dinamičan, ne događaju se tako često revolucionarne promjene koje bi zahtijevale izdavanje novih knjiga i to svakih 5 godina. Zato u najvećem broju područja pisanje i izdavanje knjiga svakih 5 godina nije realna mogućnost.

Primjerice, u biotehničkom području se pisanje knjige može smatrati vrhuncem karijere te je veliko postignuće nastavnika ukoliko je obavio jednu, a rijetki od njih dvije knjige. Pored toga, pisanje knjige je zahtjevan posao zbog koje nastavnici uzimaju slobodnu studijsku godinu (sabbatical). Učestalo odlazanje nastavnika na sabbatical (kao što je ranije navedeno za duže odlaske na inozemna usavršavanja) moglo bi narušiti nastavni proces i normalno odvijanje projekata i nastave te istodobno dodatno opteretiti druge nastavnike.

Ovdje je očito da je uvjet pisan za ona područja (npr. društveno-humanistička), koja češće pišu knjige i udžbenike. U svim područjima će ovo dovesti do pisanja alibi-publikacija, samo radi ostvarenja uvjeta.

Predlaže se uvjet propisati na način da se njegovo ostvarenje promatra kumulativno. U suprotnom imati ćemo situaciju da je određena osoba autor nekoliko sveučilišnih udžbenika ili znanstvenih knjiga koje joj se neće priznavati samo zato što nisu objavljene od posljednjeg izbora. Također u istom položaju za izbor u više zvanje biti će osobe koje su objavile jednu knjigu kao i osobe koje su ih objavile 10, s tim da će posljednje navedene biti u dvostruko lošijem položaju ako jedna od tih knjiga nije objavljena u odgovarajućem razdoblju.

5. Uvjet inoviranja nastavnog sadržaja

- Da je sudjelovao u inoviranju nastavnog sadržaja na barem jedan od sljedećih načina:
 - da je kao član povjerenstva sudjelovao u izradi akreditiranog novog studijskog programa;
 - da je uveo novi kolegij koji je prihvaćen od nadležnog stručnog tijela visokog učilišta;
 - da je na web stranici ili na sučelju za e-učenje postavio recenzirane nastavne materijale iz najmanje jednog kolegija, koji su prihvaćeni od nadležnog stručnog tijela visokog učilišta;
 - da je uveo nove eksperimentalne ili praktične nastavne metode na preddiplomskom, diplomskom ili poslijediplomskom studiju uz odobrenje nadležnog stručnog tijela visokog učilišta.

KOMENTAR:

Ovaj uvjet je potrebno razložiti na način da ostvarenje svakog od njih čini zaseban uvjet u pogledu nastavnog rada. Osoba koja je primjerice imala sva tri od gore navedenih angažmana, čak i u pogledu nekoliko novih kolegija ili više studijskih programa, takvim izrazito sadržajno i vremenski zahtjevnim aktivnostima ispuniti će samo jedan uvjet Rektorskog zbora.

Formulacijom “iz najmanje jednog kolegija“ u nepovoljniji se položaj stavljaju nastavnici koji su više radili u ovom temeljnom segmentu posla slijedom čega je potrebno razmisliti o formulaciji koja vrednuje rad ostvaren na više od jednog kolegija.

Cijela točka „Uvjet inoviranja nastavnog sadržaja“ mogla bi se razdijeliti na više zasebnih uvjeta, tako da se svaka od podtočaka navede kao poseban uvjet, budući da se radi o zahtjevnim poslovima za koje je potrebno dobro poznavanje struke, puno vremena, truda i odgovarajuće nastavničke kompetencije.

Jedna od mogućnosti izmjene čl. 8. točke 5. i razdjeljivanja istog u više uvjeta bila bi:

- Uvjet akreditiranja novog studijskog programa
 - da je kao član povjerenstva sudjelovao u izradi akreditiranog novog studijskog programa;
- Uvjet uvođenja novog kolegija
 - da je uveo novi kolegij koji je prihvaćen od nadležnog stručnog tijela visokog učilišta ili da je kao suradnik u značajnoj mjeri sudjelovao u njegovom uvođenju.
- Uvjet izrade nastavnih materijala
 - da je na web stranici ili na sučelju za e-učenje postavio recenzirane nastavne materijale iz najmanje jednog kolegija, koji su prihvaćeni od nadležnog stručnog tijela visokog učilišta.
- Uvjet inoviranja nastavnog sadržaja
 - da je uveo nove eksperimentalne ili praktične nastavne metode na preddiplomskom, diplomskom ili poslijediplomskom studiju uz odobrenje nadležnog stručnog tijela visokog učilišta.
 - da je inovirao predavanja postojećih kolegija ukoliko se radi o značajnom postotku gradiva koji je inoviran ili dodan (npr. 30 %).

Dodatni problem vezan uz ovaj članak odnosi se na okolnost da će ponuđeni uvjet sudjelovanja u izradi akreditiranih novih studijskih programa moći ispuniti malo koji nastavnik, budući da se takve akreditacije izuzetno rijetko provode.

Uvođenje novih kolegija se naizgled čini kao realniji uvjet, međutim u praksi se događaju veliki zastoji u proceduri. Naime, nisu rijetki slučajevi neuvođenja novih kolegija iz proceduralnih razloga ili iz razloga što uvođenje novih pretpostavlja ukidanje starih postojećih kolegija, gdje dolazi do svojevrsnih sukoba interesa, pa pojedini kolegiji neovisno o njihovoj kvaliteti i količini uložene rada neće biti uvedeni iz sasvim marginalnih razloga.

6. Uvjet mentorstva pri izradi doktorskih disertacija

- Da je, nakon izbora u prethodno znanstveno-nastavno zvanje, pod njegovim mentorstvom ili komentorstvom obranjena najmanje jedna doktorska disertacija.

KOMENTAR:

5/6 uvjeta po kriteriju nastavnog doprinosa čija se ispunjenost ne promatra kumulativno!

Uvjet mentorstva i komentorstva su jednakovrijedni?

U pojedinim područjima će ovaj uvjet, koji se prvenstveno odnosi na znanstvenu komponentu rada zaposlenika, biti vrlo teško ostvariti. Problem je vezan ne samo s malim brojem doktoranada u pojedinim znanstvenim područjima, nego i s činjenicom malog broja trenutno aktivnih projekata i odobrenih doktoranada od strane Hrvatske zaklade za znanost koja u ovom trenutku jedina sustavno financira njihov ulazak u sustav. Pri tome, broj doktoranada koji dolaze iz gospodarstva je zanemariv, što dodatno otežava ispunjavanje ovog uvjeta.

Pored toga, doktorandi koji nisu zaposleni na fakultetu trebaju naći mentora koji ima financijsku mogućnost prihvaćanja mentorstva i dobiti dozvolu poslodavca za izostajanje s posla radi izrade doktorata. Ukoliko to izostane, mentorstvo se ne može realizirati jer nema novaca za potrebno istraživanje ili eksperimente.

U vezi ovog uvjeta, ako ga se ne propiše na način da se njegova ispunjenost barem na neki način promatra kumulativno, moglo bi doći i do manipulativnog postupanja u smislu da se doktoranda onemogućuje u doktoriranju samo zato što to za ostvarenje mentorovih uvjeta napredovanja možda nije povoljno razdoblje.

7. Uvjet objavljivanja rada u koautorstvu sa studentom iz područja teme dokorskog rada

- Da je u koautorstvu sa studentom, kojemu je bio mentor ili komentor u izradi obranjene doktorske disertacije ili nastavnik kod kojega je tijekom dokorskog studija slušao ili polagao ispit, nakon izbora u prethodno znanstveno-nastavno zvanje, objavio najmanje jedan znanstveni ili stručni rad iz područja teme dokorskke disertacije.

KOMENTAR:

6/7 uvjeta po kriteriju nastavnog doprinosa čija se ispunjenost ne promatra kumulativno!

Ovaj uvjet je nedovoljno precizno definiran jer ostavlja dvojbu moraju li i doktorat ili polaganje ispita „zapasti“ u istom 5-godišnjem ciklusu kao i objavljeni rad. Problematično je ukoliko se navedeno tumači na način da moraju. Naime u STEM području doktorati fizički znaju potrajati jako dugo, a radovi dolaze na kraju ili nakon doktorata. S obzirom na ponekad dulji period objavljivanja, nije realno da se u 5 godina i izradi i objavi rad. Mentori će biti primorani uzimati doktorande uzimati prvog dana nakon izbora, tako da što više iskoriste tih 5 godina. Ukoliko doktoranda uzmu 3 godine nakon prethodnog izbora, nikakav uvjet s time neće ostvariti u tom 5-godišnjem ciklusu. Nastavnik bi suprotno od predloženog trebao biti neopterećen vremenom obavljanja raznih aktivnosti, a usredotočen na znanstveni i nastavni rad.

Ponovno se navodi da je objava znanstvenog rada kriterij za ocjenu znanstvenog, a ne stručnog ili nastavnog rada te ga Rektorski zbor nije ovlašten propisati kao uvjet za ocjenu nastavne i stručne djelatnosti zaposlenika. Također, na ispunjenost uvjeta ni na koji način ne utječe kvaliteta ili vrsta rada odnosno njegova indeksiranost.

8. Uvjet recenziranja studijskih programa, odnosno članstva u povjerenstvu za reakreditaciju studijskih programa

- Da je bio recenzent (izvjestitelj) za barem jedan studijski program, odnosno da je kao član sudjelovao u radu barem jednog povjerenstva za reakreditaciju studijskog programa.

KOMENTAR:

Ovo je jedan od brojnih uvjeta koji ne ovise samo o sposobnostima i radu pristupnika. Do njega se dolazi imenovanjem, slijedom čega ne bi trebao biti propisan kao nužan uvjet.

9. Uvjet recenziranja znanstvene knjige, sveučilišnog udžbenika ili priručnika

- Da je prije izbora u zvanje docenta ili nakon izbora u prethodno znanstveno-nastavno zvanje bio recenzent barem jedne znanstvene knjige, sveučilišnog udžbenika ili priručnika.

KOMENTAR:

7/9 uvjeta po kriteriju nastavnog doprinosa čija se ispunjenost ne promatra kumulativno! •

U najvećem broju području nije realno da će pristupnik prije stjecanja zvanja docenta imati mogućnost recenziranja znanstvene knjige, sveučilišnog udžbenika ili priručnika. Osim što neće imati mogućnost, nije realno niti da će pristupnik prije stjecanja zvanja docenta u tolikoj mjeri ovladati nekim područjem da bi bio kompetentan za recenziranje znanstvene knjige, sveučilišnog udžbenika ili priručnika.

Nadalje, osobito u nekim znanstvenim područjima, u periodu od 5 godina se objavi relativno mali broj znanstvenih knjiga, sveučilišnih udžbenika ili priručnika. Stoga bi se ispunjenost kriterija svakako trebala gledati kumulativno.

Ovo je također jedan od brojnih uvjeta koji ne ovise samo o sposobnostima i radu pristupnika, te ga nije opravdano propisivati nužnim uvjetima.

10. Uvjet koordiniranja suradnje s nastavnim bazama

- Da je institucionalno koordinirao suradnju s nastavnim bazama ili mrežama nastavnih baza (pokušališta, hospitacije u školama, praktični rad u bolnicama, praktični rad u tijelima i ustanovama javne i državne uprave te županijske i lokalne samouprave, ustanova u kulturi, gospodarskim subjektima itd.).

KOMENTAR:

Ovaj uvjet nije opći, već se odnosi na pojedina područja. Time su diskriminirana ostala područja, u kojima nastavnik onda bira između 9 umjesto 10 uvjeta.

Također, sadržaj uvjeta upućuje da bi isti trebao biti u djelu posebnih uvjeta prema kriteriju institucijskog, a ne nastavnog doprinosa.

B. Kriterij znanstveno-stručnog doprinosa

KOMENTAR:

Sukladno članku 105. stavku 4. Rektorski zbor nije ovlašten propisivati uvjete koji se odnose na znanstvenu komponentu rada nastavnika, već samo nastavnu i stručnu, pa u svakom slučaju kad to čini, prekoračuje svoja zakonska ovlaštenja.

Brojni komentari članova svode se na činjenicu da su kriteriji znanstveno –stručnog doprinosa postavljeni na način da će dovesti do toga da će se pisati znanstvene knjige, organizirati skupovi, prijavljivati projekti, samo kako bi se ostvarili navedeni uvjeti (autorstvo, recenzije, sudjelovanja i sl.). Za neke uvjete se postavlja i pitanje kako postati npr. recenzent nacionalnog ili međunarodnog projekta ili npr. urednik najmanje jednog zbornika radova i sl.?

1. Uvjet prezentiranja radova na znanstvenim ili stručnim skupovima (domaćim i međunarodnim)

- Da je kao autor ili koautor putem postera ili usmenog izlaganja prezentirao najmanje tri rada na domaćim ili međunarodnim znanstvenim ili stručnim skupovima (**uvjet za izbor u zvanje docenta**), odnosno da je kao autor ili koautor putem postera ili usmenog izlaganja, nakon izbora u prethodno znanstveno-nastavno zvanje, prezentirao najmanje pet radova na znanstvenim ili stručnim skupovima od kojih najmanje dva na međunarodnim znanstvenim ili stručnim skupovima (**uvjet za izbor u viša znanstveno-nastavna zvanja**).

Međunarodnim skupom u smislu ovog kriterija (uvjeti B1 i B2) smatra se skup u čijem su organizacijskom ili programskom odboru zastupljeni članovi iz najmanje tri države te u čijem su sastavu sudionika zastupljeni sudionici iz najmanje tri države.

KOMENTAR:

1/1 uvjeta po kriteriju znanstveno-stručnog doprinosa čija se ispunjenost ne promatra kumulativno!

Potpuno je neprihvatljivo gledati ispunjenost ovog uvjeta u izbornim razdobljima jer ta činjenica onemogućava priznavanje rada pristupnika u proteklim razdobljima u kojima je možda sudjelovao u nebrojeno mnogo znanstvenih i stručnih skupova. Takva osoba neće ispunjavati ovaj uvjet, a usporedni pristupnik, koji možda ima zanemarivi broj sudjelovanja, hoće.

Međunarodnim skupom u smislu ovog kriterija (uvjeti B1 i B2) smatra se skup u čijem su organizacijskom ili programskom odboru zastupljeni članovi iz najmanje tri države te u čijem su sastavu sudionika zastupljeni sudionici iz najmanje tri države. Ova definicija je neusklađena s Pravilnikom o uvjetima za izbor u znanstvena zvanja koji ju definira po kriteriju organizacije u okviru europske ili svjetske znanstvene asocijacije. Definicija također isključuje bilateralne skupove, što u svakom slučaju nije opravdano.

Predlažemo smanjenje broja sudjelovanja zbog problema s financiranjem znanstvenih istraživanja odnosno mogućnosti sudjelovanja pojedinih članova istraživačkih timova na većem broju znanstvenih ili stručnih skupova.

Ukoliko se inzistira na zadržavanju formulacije „nakon izbora u prethodno znanstveno-nastavno zvanje“ onda se umjesto ranije traženih 5 sudjelovanja, predlaže 3 sudjelovanja. Zbog vrlo ograničenih financijskih sredstava na HRZZ projektima namijenjenih odlasku na kongrese, teško je moguće da svakih 5 godina nastavnik osobno održi po jedno pozvano predavanje (čak i uz besplatnu kotizaciju koju pozvani predavač može dobiti, problem mogu biti troškovi puta i smještaja).

2. Uvjet pozvanog predavanja na međunarodnom znanstvenom ili stručnom skupu

- Da je prije izbora u zvanje docenta ili nakon izbora u prethodno znanstveno-nastavno zvanje bio pozvani predavač na barem jednom međunarodnom znanstvenom ili stručnom skupu.

KOMENTAR:

2/2 uvjeta po kriteriju znanstveno-stručnog doprinosa čija se ispunjenost ne promatra kumulativno!

Ovaj uvjet je nužno promatrati kumulativno!

Vrlo je mali broj osoba koje su svakih pet godina pozvani predavači na jednom međunarodnom znanstvenom ili stručnom skupu. Također, postavlja se pitanje u kojoj struci ili znanstvenom području ima toliko kongresa da netko može biti plenarni predavač jednom svakih 5 godina?

Nije realno da će kandidat prije stjecanja zvanja docenta biti pozvani predavač na međunarodnom znanstvenom ili stručnom skupu, pa je ovaj uvjet besmisleno propisivati u okviru bilo kojih kategorija ocjene redovnog rada pristupnika.

Umjesto formulacije „da je bio pozvani predavač“ predlažemo razmotriti uvjet „da je bio autor ili koautor pozvanog predavanja“.

Treba istaknuti da su, zbog ranije navedenih problema financiranja, nastavnici ponekad prisiljeni odbijati prilike za pozvana predavanja na dalekim destinacijama iako ne bi morali platiti kotizaciju, ali ne mogu pokriti ostale troškove koji im nisu plaćeni.

3. Uvjet vođenja ili sudjelovanja u realizaciji znanstveno-istraživačkih projekata MZOS-a (odnosi se na znanstveno-istraživačke projekte koji su do kraja 2014. godine realizirani uz financijsku potporu Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta) te drugih znanstveno-istraživačkih projekata.

- Da je kao znanstveni novak ili istraživač sudjelovao u realizaciji znanstveno-istraživačkih projekata MZOS-a ili drugih znanstveno-istraživačkih projekata financiranih od Europske agencije za znanost, tijela državne uprave, hrvatskih i stranih zaklada i sl. (**uvjet za izbor u zvanje docenta**), odnosno da je bio voditelj znanstveno-istraživačkog projekta MZOS-a ili nekog drugog znanstveno-istraživačkog projekta financiranog od Europske agencije za znanost, tijela državne uprave, hrvatskih i stranih zaklada i sl. (**uvjet za izbor u viša znanstveno-nastavna zvanja**).

KOMENTAR:

3/3 uvjeta po kriteriju znanstveno-stručnog doprinosa čija se ispunjenost ne promatra kumulativno!

Rad na znanstveno-istraživačkim projektima spada u znanstvenu komponentu rada pristupnika u vezi koje Rektorski zbor nije ovlašten propisivati uvjete za njegovu ocjenu.

4. Uvjet vođenja ili sudjelovanja u realizaciji znanstvenog programa znanstvenih centara izvrsnosti, europskih i međunarodnih kompetitivnih projekata i projekata Hrvatske zaklade za znanost

- Da je bio voditelj ili da je sudjelovao u realizaciji znanstvenog programa znanstvenog centra izvrsnosti, odnosno da je bio voditelj ili da je sudjelovao u realizaciji europskih i međunarodnih kompetitivnih projekata ili projekata Hrvatske zaklade za znanost.

KOMENTAR:

Znanstveno-istraživački rad spada u znanstvenu komponentu rada pristupnika u vezi koje Rektorski zbor nije ovlašten propisivati uvjete za njegovu ocjenu. Propisano nikako ne spada u područje „nužnih uvjeta za ocjenu nastavnog i stručnog rada.

5. Uvjet članstva u uredništvu znanstvenih i stručnih časopisa

- Da je bio najmanje tri godine član uređivačkog odbora znanstvenog ili stručnog časopisa ili drugih serijskih znanstvenih ili stručnih publikacija.

KOMENTAR:

Po kojem kriteriju se ovaj uvjet propisuje na način da se njegova ispunjenost gleda kumulativno, kad se to ne čini u slučajevima u kojima je to očigledno razumno učiniti?

6. Uvjet uređivanja zbornika

- Da je bio urednik najmanje jednog zbornika radova sa znanstvenog skupa ili zbirne znanstvene knjige.

KOMENTAR:

Vrlo je teško zadovoljiti uvjet odnosno postati urednikom zbornika radova sa znanstvenog skupa ili zbirne znanstvene knjige. Treba napomenuti da se u nekim područjima (recimo prirodoslovnom) radovi u zbornicima skupova niti ne priznaju u izboru za znanstveno zvanje, pa takvi zbornici niti ne postoje.

7. Uvjet recenziranja članaka u časopisima i zbornicima

- Da je za znanstvene ili stručne časopise, zbornike radova sa znanstvenog skupa ili zbirne znanstvene publikacije recenzirao najmanje 3 članka (**uvjet za izbor u zvanje docenta**), odnosno da je, nakon izbora u prethodno znanstveno-nastavno zvanje, za znanstvene ili stručne časopise, zbornike radova sa znanstvenog skupa ili zbirne znanstvene publikacije recenzirao najmanje 5 članaka (**uvjet za izbor u viša znanstveno-nastavna zvanja**).

KOMENTAR:

4/7 uvjeta po kriteriju znanstveno-stručnog doprinosa čija se ispunjenost ne promatra kumulativno!

Ovaj uvjet bitno ne ovisi o pristupniku, pa netko neće biti recenzent samo zato što od nikoga nije dobio zahtjev za recenziranjem, dok će neki pod utjecajem poznanstava i veza, često biti recenzenti, a da to na ni jedan način ne dokazuje njihovu kvalitetu.

8. Uvjet recenziranja projekata

- Da je bio recenzent (izvjestitelj) za barem jedan kompetitivni projekta na nacionalnoj ili na međunarodnoj razini u kategoriji istraživačkih, razvojnih ili stručnih projekata.

KOMENTAR:

Ovo je čisto znanstveni uvjet odnosno uvjet koji treba biti vrednovan u postupku izbora u znanstvena, a ne znanstveno-nastavna zvanja. U suprotnom je zaposlenik, bez pravne osnove podvrgnut dvostrukoj provjeri stečenih znanstvenih uvjeta.

Treba primijetiti da postoji razlika u složenosti recenzije domaćih i međunarodnih projekata, kao i u složenosti recenzije znanstvenih i istraživačkih na jednoj, te stručnih projekata, na drugoj strani. Pobjrojano nisu jednako vrijedni uvjeti.

9. Uvjet članstva u organizacijskom ili programskom odboru znanstvenog skupa

- Da je bio član organizacijskog ili programskog odbora međunarodnoga znanstvenog skupa (tj. skupa u kojem sudjeluju stručnjaci iz najmanje tri zemlje, a organizacijski ili programski odbor ima članove iz tri države) ili da je bio

predsjednik organizacijskog ili programskog odbora domaćega znanstvenog skupa.

10. Uvjet objavljivanja stručnih radova

- Da je kao autor ili koautor objavio najmanje tri stručna rada ili rada u zborniku znanstveno-stručnog skupa (**uvjet za izbor u zvanje docenta**), odnosno da je, nakon izbora u prethodno znanstveno-nastavno zvanje, objavio najmanje tri stručna rada ili rada u zborniku znanstveno-stručnog skupa (**uvjet za izbor u viša znanstveno-nastavna zvanja**).

KOMENTAR:

5/10 uvjeta po kriteriju znanstveno-stručnog doprinosa čija se ispunjenost ne promatra kumulativno!

Ovaj uvjet ni na koji način ne razlikuje vrijednost doprinosa autora i koautora, niti navedene pojmove definira. Usporedno, Pravilnik o uvjetima za izbor u znanstvena zvanja u nekoliko odredbi, za gotovo svako područje, precizira tko se smatra glavnim autorom rada.

11. Uvjet dobivanja međunarodne ili istaknute domaće nagrade ili priznanja za znanstveni, nastavni li stručni rad

- Da je za znanstveni ili nastavni ili stručni rad dobio međunarodnu nagradu ili priznanje ili istaknutu domaću nagradu ili priznanje. Istaknutom domaćom nagradom ili priznanjem u smislu ovog uvjeta smatraju se nagrade i priznanja koje dodjeljuju državna tijela, te nacionalne znanstvene i kulturne institucije.

KOMENTAR:

Pojam nagrađivanja podrazumijeva obim ili kvalitetu rada koja je nadprosječna pa nagrađivanje po definiciji ne može biti propisano kao nužan uvjet za izboru znanstveno-nastavna zvanja. Podsjetimo, Rektorski zbor je jedino i ovlašten propisati nužne uvjete za ocjenu nastavnog i stručnog rada zaposlenika.

C. Kriterij institucijskog doprinosa

KOMENTAR:

Valja primijetiti da se za razliku od nastavnih i znanstveno-stručnih kriterija, svi kriteriji institucijskog doprinosa ostvaruju kumulativno, iako u pojedinim slučajevima zaista nema razloga da se to čini. Naime, ako je netko u jednom izbornom razdoblju obnašao neku funkciju, nejasni su argumenti zašto bi mu se ona u drugom izbornom razdoblju trebala priznavati kao uvjet za napredovanje?

Trebalo bi razmotriti propisivanje uvjeta po kriteriju institucijskog doprinosa samo kao dopunske, odnosno dodatne kriterije koje u određenom vremenskom razdoblju mogu biti supstituti za nastavne i znanstveno-stručne kriterije.

Uvjeti po kriteriju institucijskog doprinosa mogu biti relevantni samo ako u sebi sadrže jasnu stručnu komponentu. Ako ju ne sadrže, oni ne bi smjeli biti propisani kao uvjeti ocjene nastavnog i stručnog rada.

1. Uvjet obnašanja čelne dužnosti

- Da je obnašao čelnu dužnost na visokom učilištu ili čelnu dužnost u strukovnoj ili znanstvenoj asocijaciji na nacionalnoj ili međunarodnoj razini iz svojeg znanstvenog područja ili čelnu dužnost u široj akademskoj zajednici. Čelnim dužnostima na visokom učilištu smatraju se dužnosti rektora, prorektora, dekana, prodekana, pročelnika sveučilišnog odjela, zamjenika pročelnika sveučilišnog odjela i povjerenika za određeni djelokrug rada na sveučilišnom odjelu.

2. Uvjet obnašanja voditeljske dužnosti na ustrojbenoj jedinici visokog učilišta

- Da je obnašao voditeljsku dužnost na ustrojbenoj jedinici visokog učilišta (voditelj odsjeka, fakultetskog odjela, centra, zavoda, katedre i sličnih ustrojbenih jedinica).

3. Uvjet članstva u sveučilišnim tijelima i voditeljstva u stalnim tijelima na sastavnici

- Da je temeljem imenovanja u barem jednom mandatu bio član sveučilišnih tijela ili voditelj tijela na sastavnici (odbori, povjerenstva, radne skupine i sl.) ili voditelj poslijediplomskog ili specijalističkog studija.

4. Uvjet vođenja ili sudjelovanja u realizaciji sveučilišnih razvojnih projekata ili drugih stručnih projekta

- Da je bio voditelj ili suradnik na sveučilišnom razvojnom projektu ili drugom stručnom projektu kojim se postiže transfer znanja i tehnologija, međuinstitucijska suradnja, odnosno povezivanje akademske s društvenom i gospodarskom zajednicom.

5. Uvjet sudjelovanja u vođenju alumni udruga

- Da je bio član sveučilišnog tijela alumni udruge ili voditelj alumni udruge na sastavnici.

6. Uvjet članstva u tijelima Rektorskog zbora

- Da je temeljem imenovanja bio član tijela Rektorskog zbora.

7. Uvjet članstva u međunarodnim ili nacionalnim tijelima za znanost i visoko obrazovanje

- Da je bio član međunarodnih ili nacionalnih tijela za znanost i visoko obrazovanje (Nacionalno vijeće za znanost, visoko obrazovanje i tehnološki razvoj, Akreditacijski savjet AZVO-a, nacionalna područna znanstvena vijeća, matični odbori i druga tijela nadležna za znanost i visoko obrazovanje koja imenuju tijela državne uprave).

8. Uvjet dobivanja nagrade ili priznanja akademskih institucija i udruga

- Da je dobio nagradu ili priznanje koje dodjeljuje sveučilište, sveučilišne sastavnice, akademske institucije te strukovne, znanstvene ili znanstveno-stručne udruge.

D. Kriterij društvenog doprinosa

KOMENTAR:

Za razliku od nastavnih i znanstveno-stručnih kriterija, svi kriteriji društvenog doprinosa ostvaruju se kumulativno, iako u pojedinim slučajevima zaista nema razloga da se to čini. Naime, ako je netko u jednom izbornom razdoblju izvršavao društveno korisni posao, nejasni su argumenti zašto bi mu se to u drugom izbornom razdoblju trebalo priznavati kao uvjet za napredovanje?

Trebalo bi razmotriti propisivanje uvjeta po kriteriju društvenog doprinosa samo kao dopunske, odnosno dodatne kriterije koje u određenom vremenskom razdoblju mogu biti supstituti za nužne nastavne i znanstveno-stručne uvjete odnosno kriterije.

Uvjeti po kriteriju društvenog doprinosa mogu biti relevantni samo ako u sebi sadrže jasnu stručnu komponentu. Ako ju ne sadrže, oni ne bi smjeli biti propisani kao uvjeti ocjene nastavnog i stručnog rada.

1. Uvjet sudjelovanja u izradi strateških dokumenata

- Da je sudjelovao u izradi strateških dokumenata u javnom i gospodarskom sektoru ili u izradi prostorno-planskih dokumenata, studija izvodljivosti, studija utjecaja na okoliš i drugih studija izrađenih u sklopu aktivnosti od javnoga interesa

2. Uvjet sudjelovanja u izradi i/ili izvedbi programa cjeloživotnog obrazovanja

- Da je kao voditelj ili član povjerenstva sudjelovao u izradi i/ili izvedbi elaborata prihvaćenog programa cjeloživotnog obrazovanja.

3. Uvjet sudjelovanja u izradi i izvedbi programa transfera tehnologije

- Da je sudjelovao u izradi i izvedbi programa transfera tehnologije.

4. Uvjet članstva u tijelima za izradu nacрта zakona, podzakonskih akata i drugih propisa

- Da je bio član tijela za izradu nacрта zakona, podzakonskih akata i drugih propisa na nacionalnoj ili međunarodnoj razini.

5. Uvjet sudjelovanja u programima popularizacije znanosti

- Da je sudjelovao u aktivnostima popularizacije znanosti, kojima se potiče dijalog znanstvene zajednice sa zainteresiranom publikom o znanosti i

znanstvenom obrazovanju radi podizanja svijesti o znanstvenim temama (popularno-znanstvena predavanja, tribine, radionice, festival znanosti, prigodne manifestacije, rad u časopisima za popularizaciju znanosti, edukacijski projekti, osmišljeni medijski istupi itd.).

KOMENTAR:

Ovaj uvjet bi mogao biti svrstan pod uvjete određene po kriteriju nastavnog ili znanstveno-stručnog doprinosa.

6. *Uvjet volontiranja u humanitarnim ustanovama i udrugama*

- Da je volontirao u humanitarnim ili drugim neprofitnim udrugama, ustanovama za skrb o djeci, bolesnima, starijima i nemoćnima, studentskim savjetovalištima i sl. o čemu postoji potvrda nadležnih ustanova tijela ili udruga.

KOMENTAR:

Ovaj uvjet nikao ne bi smio biti propisan kao uvjet za ispunjavanje bilo koje obveze iz radnog odnosa jer je uvjetovanje volontiranja, suprotno osnovnoj ideji i svrsi volontiranja.

7. *Uvjet dobivanja međunarodne ili domaće nagrade ili priznanja za društveni rad*

- Da je za društveni rad dobio međunarodnu nagradu ili priznanje ili istaknutu domaću nagradu ili priznanje. Istaknutom domaćom nagradom ili priznanjem u smislu ovog uvjeta smatraju se nagrade i priznanja koje za društveni rad dodjeljuju državna tijela, županije i gradovi.

KOMENTAR:

Nagrada za društveni rad nema nikakve korelacije sa znanstveno -nastavnim zvanjem niti obvezama iz radnog odnosa i ne bi smjela biti propisana kao mogući uvjet za izbor.

Čl. 9.

TABLICA BR. 1

**MINIMALNI POSEBNI UVJETI PREMA KRITERIJIMA
ZA IZBOR U ZNANSTVENO-NASTAVNA ZVANJA**

Znanstveno-nastavno zvanje	A. Kriterij nastavnog doprinosa	B. Kriterij znanstveno-stručnog doprinosa	C. Kriterij institucijskog doprinosa	D. Kriterij društvenog doprinosa
Docent	1 uvjet	1 uvjet	0	0
	Moguće je umjesto dva uvjeta u A i B skupini ispuniti dva uvjeta u jednoj skupini			
Izvanredni profesor	2 uvjeta	2 uvjeta	0	0
Redoviti profesor	3 uvjeta	3 uvjeta	1 uvjet	1 uvjet
			Uvjete u C i D skupini moguće je nadomjestiti dodatnim uvjetima A i B skupine	
Redoviti profesor u trajnom zvanju	4 uvjeta	4 uvjeta	2 uvjeta	2 uvjeta
			Uvjete u C i D skupini moguće je nadomjestiti dodatnim uvjetima A i B skupine	

KOMENTAR:

Novost koju uvodi Prijedlog Nacrta Odluke Rektorskog zbora jest valorizacija aspekata rada zaposlenika koji zapravo nije nastavni, a u velikom segmentu niti stručan rad zaposlenika. Međutim, ako je već zauzet stav, da i institucijski i društveni doprinosi jesu važni segmenti znanstveno-nastavnog rada i preduvjeti za izbor u znanstveno-nastavna zvanja, postavlja se pitanje, zašto taj stav nije dosljedno proveden za sva zvanja odnosno radna mjesta, i zašto docenti tada nemaju obvezu institucijskog i društvenog rada? S druge strane, ako takve uvjete ispunjavaju, isti im se ne priznaju za izbor u više zvanje. Opet, ti uvjeti im se priznaju za reizbor.

Smatramo da posebni uvjeti C i D nikako ne mogu biti definirani kao nužni uvjeti kao što se to predlaže gornjom tablicom. Naime, oni su za sva viša znanstveno-nastavna zvanja definirani kao nužni uvjeti koje je moguće nadomjestiti ispunjavanjem većeg broja uvjeta iz skupine nastavnih i znanstveno-stručnih kriterija. Stava smo da, u okolnostima kada je treća misija sveučilišta na razini pravnih propisa vrlo nejasno definirana, a institucijski i društveni doprinos nije jasno predviđen kao obveza iz radnog odnosa zaposlenika u znanstveno-nastavnom zvanju, takvi kriteriji mogu biti određeni samo kao dopunski i u nekoj mjeri zamjenjivati nastavne i stručne kriterije, a ne obratno kako se propisuje. Dakle treba krenuti s pozicije da svaki zaposlenik mora ispuniti jednaku mjeru osnovnih nastavnih i stručnih obveza znanstveno-nastavnog zvanja, a dio njih, može biti nadomješten ispunjavanjem institucijskih i društvenih angažmana, ali samo onih koji u sebi sadrže jasnu znanstvenu i stručnu komponentu i koji se izvršavaju posredovanjem institucije i u okviru radnog vremena zaposlenika.

U nedostatku jasne stručne komponente vidimo najveću slabost uvjeta propisanih kriterijima institucijskog i društvenog doprinosa (posebni uvjeti pod C i D), a što je ujedno i najspornija strana predložene Odluke.

Ovdje treba skrenuti pozornost na položaj zaposlenika koji uslijed neispunjavanja posebnih uvjeta navedenih pod grupama C i D moraju ispuniti dodatne uvjete iz skupine A i B. To su uvjeti koji su u pravilu puno teži i kompleksniji za ispuniti od uvjeta koje supstituiraju, a zaposlenik se dovodi u nezavidnu situaciju u kojoj mora ispuniti sada više ne 6 uvjeta iz nastavnog odnosno stručno-znanstvenog područja, nego njih osam za izbor u zvanje redovitog profesora, a ukupno 12 za izbor u zvanje redovitog profesora u trajnom zvanju. U toj poziciji naglo se raspon uvjeta smanjuje, a zaposlenik mora bitno više i teže raditi u odnosu na zaposlenike koji ispunjavaju posebne uvjete iz skupine C i D. Situacija se dodatno komplicira ako se uzme u obzir nekumulativnost u ispunjavanju pojedinih uvjeta.

Čl. 10.

TABLICA BR. 2

**MINIMALNI POSEBNI UVJETI PREMA KRITERIJIMA
ZA REIZBOR U ZNANSTVENO-NASTAVNA ZVANJA**

Znanstveno-nastavno zvanje	A. Kriterij nastavnog doprinosa	B. Kriterij znanstveno-stručnog doprinosa	C. Kriterij institucijskog doprinosa	D. Kriterij društvenog doprinosa
Docent	3 uvjeta ukupno u A,B,C i D skupinama uvjeta od prethodnog izbora ili reizbora			
Izvanredni profesor	6 uvjeta ukupno u A,B,C i D skupinama uvjeta od prethodnog izbora ili reizbora			
Redoviti profesor	10 uvjeta ukupno u A,B,C i D skupinama uvjeta od prethodnog izbora ili reizbora			

KOMENTAR:

Sukladno članku 105. stavku 4. ZZDVO-a, Rektorski zbor nije ovlašten propisivati uvjete za reizbor u znanstveno-nastavna zvanja, već samo nužne uvjete za ocjenu nastavnog i stručnog rada pristupnika u postupku izbor. Izbor i reizbor, sukladno ZZDVO-u, nisu dva istovjetna instituta, a ZZDVO ovlast minimalnih uvjeta za izbor na znanstveno-nastavna radna mjesta izrijekom daje Nacionalnom vijeću za znanost, visoko obrazovanje i tehnološki razvoj.

Obzirom se sukladno Tablici br.2.Odluke, ispunjenost svih uvjeta u postupku reizbora promatra samo u pojedinim izbornim razdobljima, a kumulativnost u ocjeni ispunjenosti uvjeta je u cijelosti isključena, mogla bi se dogoditi situacija u kojoj određena osoba ispunjava uvjete za izbor u više zvanje (jer se ispunjenost nekih uvjeta gleda kumulativno), a istovremeno ne ispunjavati uvjete za reizbor, što je apsurdna situacija obzirom na svrhu reizbora (da ga se provodi u odnosu na zaposlenike koji ne ispunjavaju uvjete za izbor).

PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Čl. 12.

- (1) Ova Odluka stupa na snagu osmog dana od dana objave u »Narodnim novinama«.
- (2) Danom stupanja na snagu ove Odluke prestaje važiti Odluka o nužnim uvjetima za ocjenu nastavne i stručne djelatnosti u postupku izbora u znanstveno-nastavna zvanja ("Narodne novine", br. 106/06 i 127/06).
- (3) Iznimno, na zahtjev pristupnika kojem je od dana izbora u znanstveno-nastavno zvanje docenta, odnosno izvanrednog profesora do dana stupanja na snagu ove Odluke proteklo više od 30 mjeseci, na njegov izbor u znanstveno-nastavno zvanje primijenit će se odredbe Odluke o nužnim uvjetima za ocjenu nastavne i stručne djelatnosti u postupku izbora u znanstveno-nastavna zvanja ("Narodne novine", br. 106/06 i 127/06).
- (4) Ako je pristupniku koji se bira u znanstveno-nastavno zvanje redovitog profesora u trajnom zvanju od izbora u znanstveno-nastavno zvanje redovitog profesora do dana stupanja na snagu ove Odluke proteklo više od 30 mjeseci, on za izbor u znanstveno-nastavno zvanje redovitog profesora u trajnom zvanju mora ispuniti najmanje polovicu uvjeta koji su propisani ovom Odlukom.
- (4) Na izbore u znanstveno-nastavno zvanje docenta ova Odluka početak će se primjenjivati 30 mjeseci nakon dana njegova stupanja na snagu, a do tada će se na te izbore primjenjivati uvjeti propisani Odlukom o nužnim uvjetima za ocjenu nastavne i stručne djelatnosti u postupku izbora u znanstveno-nastavna zvanja ("Narodne novine", br. 106/06 i 127/06).

KOMENTAR:

Prijelazni rok za primjenu nove Odluke od 30 mjeseci ne smatramo optimalnim rješenjem.

S aspekta većine zaposlenika u sustavu visokog obrazovanja, pravovremeno i racionalno planiranje promjena za buduće i početak primjene promjena u razumnom roku u kojem se zaposlenici imaju vremena prilagoditi novim zahtjevima i očekivanjima, jedino je prihvatljiv način izmjene uvjeta za ocjenu njihova nastavna i stručnog rada. Rok primjene novih uvjeta nikako ne bi smio biti kraći od roka u kojem je sve te uvjete pojedinačno moguće i ispuniti, a optimalno rješenje je da se na svakog zaposlenika novi uvjeti primjenjuju od njegovog sljedećeg izbora u više zvanje. Metoda postavljanja uvjeta „odmah i svima“ i promatranja „koga će i kako zahvatiti“, a koja je zapravo sadržana u određivanju prijelaznog roka od 30 mjeseci za primjenu novih uvjeta, zaista nije primjerena ni vremenu niti akademskoj zajednici kojoj su promjene namijenjene.

Potreba da se na svakog zaposlenika novi uvjeti primjenjuju od sljedećeg izbora u više zvanje vidljiva je i iz konkretnog primjera primjene članka 12. stavka 4. ovog članka. Naime, sukladno tom članku dvije osobe koje žele biti izabrane u znanstveno–nastavno zvanje redovitog profesora u trajnom zvanju, a zadovoljavaju u cijelosti jednak broj i vrstu uvjeta iz predložene Odluke Rektorskog zbora, mogu biti u sasvim različitom položaju, ovisno o tome je li im od posljednjeg izbora proteklo više ili manje od 30 mjeseci. Osoba kojoj je od prošlog izbora proteklo neznatno više od 30 mjeseci (na primjer 31), sukladno članku 12. Odluke treba zadovoljiti polovicu propisanih uvjeta, a osoba kojoj je od izbora proteklo neznatno manje od

30 mjeseci (na primjer 29), treba zadovoljiti sve Odlukom propisane uvjete. Prva osoba će s istim brojem i vrstom zadovoljenih uvjeta postati redoviti profesor u trajnom zvanju, a druga neće udovoljiti ni uvjetima za reizbor.

U Zagrebu, 13. srpnja 2017. godine

Za Nezavisni sindikat znanosti i visokog obrazovanja

Ana Petošić, dipl.iur.,v.r.